

Sərhədi olmayan bəla - TERROR

Terror hər zaman, istisnasız olaraq qəsdən törədilən cinayətdir. Terrorçunun niyyəti adam öldürmə, soyğunçuluq və s. səbəblərdən cinayət törədən şəxslərin niyyətindən fərqlənir. Çünkü qətl və ya soyğunçuluq cinayətində iki tərəf - cinayətkar və zərərçəkmiş varsa, terror aktında üçüncü tərəf - terror təşkilatı var. Terrorçular qurbanla maraqlanmur, onları narahat etmir günahsız insanlar ölücək, körpələr qətl ediləcək, onlar yalnız tapşırığın yerinə yetirilib-yetirilməməməsi ilə maraqlanırlar.

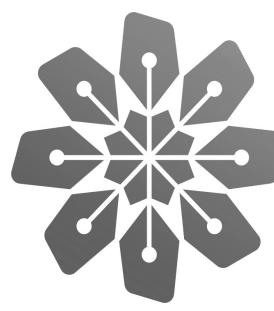

Çünki beyninleri yuyulub, robot kimi programla işleyirlər, özünü ölçəcini gözə alaraq canlı bomba olmağa da buna görə razılaşır.

Terror problemi bu gün istenilən dövlət üçün aktualdır, çünki bu qlobal bəla mühüm iqtisadi, siyasi və sosial problemlərə səbəb olur. Terror daha çox irqi, milli və dini nifrət hallarının mövcudluğu və yayılması hallarında təzahür edir. Hazırda terrorizm bütün təzahürləri ilə dünyada təsir vasitələrindən birinə çevrilib. Cox vaxt mediada terror aktları, irqi və dini nifrət zəminində törədilən qətller, dövlət məmurlarına qarşı hücumlar bərədə məlumatlar dərc olunur, bunun bir neçə nümunəsini biz öz ölkəmizdə də görmüşük. 2007-ci ildə həyata keçirilməsinin qarşısının alındığı Bakı terror planı, Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasındaki terror hadisəsi, Bakıda 106 sayılı avtobusun partladılması, Qarakənd faciəsi, Gümrü (Leninakan) yaxınlığında İl-76 qəzası (1988), Susuzluq faciəsi, Şuşa yaxınlığında terror (2021), Tbilisi-Ağdam marşrut avtobusun partladılması (1990), Ziya Bünyadovun qətli də bu hadisələrindən.

44 günlük Vətən müharibəsi dövründə Ermənistən silahlı qüvvələri tərəfindən münaqişə zonasından kənarə yerləşən Gəncə şəhərinin mərkəzi qadağan olunmuş silahlardan, o cümlədən ballistik rakətlərdən və kasetli bombardardan istifadə edilməklə atəş tutulması, Bərdə rayonunun Qarayusifli kəndinə, Bərdə şəhərinə olan raket hücumları da terror hadisəsi idi. Həmçinin, uzun illər işğal altında saxlanan torpaqlarımızın ermənilər tərəfindən minalanması və müharibənin bizim xeyrimizə başa çatmasından sonra minalanmış ərazilərin xəritəsinin Azərbaycana tam verilməməsi, içərisində partlayıcı qurğu olan oyuncağın Ermənistən ərazi-sindən Azərbaycana axan çay vasitəsi ilə ölkəmizə daxil olması neticəsində baş verən partlayış da terror hadisəsidir. O cümlədən Azərbaycanın xarici əlkələrde olan səfirliliklərinə qarşı olan hücumlar da terakt kimi qiymətləndirilir.

Terror ekşər hallarda bu əmələr böyük ictimai rezonans doğurmaq, dövlət hakimiyətinin nüfuzunu sarsıtmak, cəmiyyətdə sabitliyi pozmaq məqsədi ilə xüsusi qəddarlıqla törədir. Terrorizmin cəmiyyət üçün təhlükəsi son derecə yüksəkdir, çünki o, təkçə qəddarlığı və vəhşiliyi tərənnüm etmir, həm də onun inkişafına töhfə verir. Terrorizm cəmiyyətdə daim qorxu hissi yaradır və onu suvararaq gücləndirir. Terrorizmin gözündə insan həyatı deyərsizdir. Terrorizm ekstremizmin ifrat təzahürüdür. Bu, vətəndaşların həyatına və sağlığımıza təhlükə yaradan zorakılıqdır, qətlamıdır. Terrorizmin bir çox növü var, beynəlxalq, regional siyasi vəziyyətlə əlaqəli ola bilər, külli miqdarda pul vəsaiti əldə etmək məqsədi ilə törədilə bilər, dini və irqi nifrətin

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkışafı
Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "ekologiya ictimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

yaratdığı əməl ola bilər. Terrorçuların əməllərindən dünyanın hər yerində insanlar əziyyət çekir.

Terrorun tarixi qədimdir. Müasir terrorizmin tarixi, eramızın I əsrində Roma işğalçılara qarşı yəhudi dini sektası olan "Zealotos"ların keçirdiyi terror aktlarına qədər gedib çıxır. "Terrorçu" və "terorizm" terminləri isə 18-ci əsrin sonlarında Böyük Fransa inqilabı zamanı yaranıb. Terrorizm, terrorçuların mənafeyinə uyğun olaraq her hansı qərarın qəbul edilməsinə və ya rədd edilməsinə birbaşa və ya dolayı ilə təsir göstərmək məqsədile əhalini qorxutmaq deməkdir. Bu qorxutma özündə çox şeyi ehtiva edə bilər – terror aktlarının planlanması, təşkiли, həyata keçirilməsi və s.

Terrorizmi yaradan əsas səbəblər adətən, həll edilməmiş sosial, milli və dini problemlər olur. Terror aktlarının bəzi ölkələrdə hərbi əməliyyatların bir hissəsinə kevrildiyi də sərr deyil. Bəzi hallarda öz iradəsinə başqa ölkələrə və sosial qruplara diktə etməyə qadir olan ölkələr üçün terror təsisi ola bilir. Bəzən də əsəriyyətin xilası, ümuməşəri xeyir, edalet və firavanlıq sisteminin yaradılması, insanların əbədi xilasını düşündüyüni iddia edən qruplaşmalar, təriqətlər olur ki, onlar terror təsir vasitesi edir.

Siyasi terrorizm ən çox rastlanan vəziyyətdir. Bu akt arzuolunmaz siyasi liderləri aradan götürmək məqsədi daşıyır, hədəf dövlətdir. Həyata keçirilərken metod girov götürmək, girov saxlamaq, onların həyatı müqabilində həkimiyətdən ciddi güzəştlər əldə etməkdir. Dini terrorizm ikinci ən çox rastlanan terror növdür, "Əl-Qaide", "Taliban" kimi müxtəlif dini baxış və konfessiyaların nümayəndələrinin həddindən artıq döyümsüzlük və zorakılığa meylliliyinin nəticəsidir. İnformasiya terrorizmi isə dövrümüzdə ən güclü silah kimi xarakterize olunur. İnsanların davranışlarına təsir mexanizmi məhz bu terror növü ilə

yardılır. İnformasiya terrorizmi insanların psixologiyasına və şüuruna birbaşa təsirdir və bu yolda KİV, sosial şəbəkələr əhəmiyyətli silahlardır.

Müasir terrorizmin mühüm və təhlükeli xüsusiyyəti onun beynəlxalq xarakter daşımışdır. Qeyri-rəsmi məlumatlara görə dünyada müxtəlif güc və təsir gücünə malik 500-dən çox terror təşkilatı mövcuddur. Onların əksəriyyətinin arasında çoxlu fikir ayrıılıqları və ziddiyətlər olur ki, bu da bəzən açıq münaqişələrə çevirilir. Bununla belə, bütün mövcud terror təşkilatları üçün çox spesifik amillər var ki, onlar da radikalizm, ekstremizm, fanatizm, fundamentalizm, terrorizmdir.

Radikalizm həmişə müxalif bir istiqamətdir, mövcud ictimai və siyasi institutlarda en sərt və həlledici dəyişikliklərin tərəfdarıdır. Onlar tələblərinin "burada və indi" üsulu ilə həllinə çalışırlar. Ekstremizm, siyasetdə və ideologiyada ifrat fikirlərə və hərəkətlərə bağlılıqdır. Fanatizm, subyekti müyyən inanclarla sarsılmaz bağlılığdır, alternativ baxışlara qarşı dözümsüzdür. Dini, ideoloji fanatizm hərəkətlərə qədər olmaq, yeri geləndə özünü qurban vere bilmək ruhunda təriyələndirmə üsuludur. Məhz buna görə hərəkətlər olur ki, onlar onlardan seçilir.

Fundamentalizm modernləşməyə qarşıdır, köhnə dəyərlərə, strukturlara sadıq qalmaq istəyidir. Nümunə olaraq islam fundamentalizmi kimi vəhhabiyi misal göstərmək olar. Terror, sadaladığımız mərhələlərin yekunudur, zəncirin son həlqəsidir. Terrorra rəvac verən şey insanların bəzi ekstremal baxışları və mövqeləri ilə başlayır. Tələblər əvvəlcə ekstremizmdə özünü göstərir, daha sonra radikalıq və ekstremizmin ifrat dərəcəsi olan fanatizm və fundamentalizmde meydana çıxır. Siyasi, sosial, dini, etnik, irqi, iqtisadi – səbəbi hər nə olursa olsun, terror bəşəriyyət üçün təhlükəli silahdır.

Lale Mehrali